

روزشمار جنگ

چهارشنبه

۹ شهریور ۱۳۶۲

۲۲ ذی‌قعدة ۱۴۰۳

۳۱ اوت ۱۹۸۳

۱۳۳

جمعی از فرماندهان ارشد ارتش و سپاه* در ادامه جلسات مشترک خود برای آماده‌سازی منطقه عملیات والفجر ۴ (دهانه شیلر)، امروز در نشستی در قرارگاه مقدم حمزه مانور این عملیات را بررسی و ضمن برآورد یگان‌های خودی و دشمن در این منطقه، درمورد مراحل و سازمان رزم عملیات والفجر ۴ بحث و گفت‌وگو کردند.

در این جلسه سرهنگ امیریگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، در گزارشی از

سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش

آخرین وضعیت دشمن در منطقه دهانه شیلر با استناد به گزارش پنج روز پیش رکن ۲ ارتش، میزان نیروهای دشمن را در حدود ۶۵ گردان برآورد کرد. وی درمورد استعداد خودی در این منطقه گفت در حال حاضر دو قرارگاه لشکری عمل‌کننده در محور مریوان، یک قرارگاه لشکری عمل‌کننده در محور بانه و یک قرارگاه لشکری احتیاط در نظر گرفته شده است که استعداد کلی نیروهای این چهار قرارگاه ۵۹ تا ۶۰ گردان می‌باشد.

در تکمیل سخنان سرهنگ امیریگی، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم‌الانبیا(ص) نیز به تشریح جزئیات استعداد نیروهای شرکت‌کننده در عملیات دهانه شیلر پرداخت. وی گفت: استعداد نیروهای ارتش

* در این جلسه سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، امیریگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، آذرفر فرمانده لشکر ۲۸ کردستان، سرهنگ پورداراب فرمانده تیپ لشکر ۲۱، سرهنگ پارسایی رکن ۳ مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم و علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه حضور داشتند.

۱۵ گردان و استعداد نیروهای سپاه ۴۵ گردان خواهد بود که قرار است سپاه استعداد ۲۴ گردانی لشکرهای ۸ نجف و ۱۴ امام حسین^(ع) را در روزهای آتی به ۳۳ گردان* افزایش دهد و ۱۱ الی ۱۲ گردان دیگر هم باید تأمین شود.

در ادامه این نشست، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه ضمن اشاره به ضرورت تأمین توپخانه و مرحله بندی عملیات^(۱)، در مورد تقسیم محورهای عملیات و تعیین خط حد یگانها به توافق نسبی دست یافتند. براین اساس، مقرر شد لشکر ۸ نجف از سپاه با یک تیپ ارتش در محور شمالی دهانه شیلر (بانه)، لشکر امام حسین^(ع) از سپاه با یک تیپ ارتش در محور جنوبی آن (مریوان) و یک تیپ سپاه با یک تیپ از لشکر ۲۸ ارتش در محور میانی این منطقه (مارو تا پنجوین) وارد عمل شوند.^(۲) گفتنی است اگرچه امروز نیروهای ارتش در جلسه با معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا^(ص) و جانشین نیروی زمینی ارتش، ابتکار عمل را در دست گرفته بودند، به نظر می رسد فرماندهان سپاه در قرارگاه مقدم حمزه به علت کندی پیشرفت امور این قرارگاه و عدم شفافیت خط حدها در مورد میزان جدیت عملیات دهانه شیلر دچار تردید هستند. غلامعلی رشید این مشکل را خارج از اختیارات فرماندهان مزبور عنوان کرد و تعیین تکلیف خط حدهای منطقه دهانه شیلر و عملیات والفجر ۴ را منوط به نظر و تصمیم گیری فرماندهی کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش دانست.^(۳)

۱۳۴

نیروهای خودی در سه عملیات پاک سازی در سردشت، سلماس و تکاب، علاوه بر آزادسازی چندین روستا تلفاتی را به گروه های مسلح غیرقانونی وارد کردند. براساس گزارش فرماندهی سپاه سردشت، امروز در یک عملیات پاک سازی در این منطقه، از عناصر گروه های مسلح ضدانقلاب بیش از ۲۵ نفر کشته و ۳۰ نفر از جمله چند تن از اعضای مهم این گروه ها زخمی شدند. از نیروهای خودی نیز ۱۳ نفر شهید و ۱۰ تن زخمی شدند.^(۴) سپاه سلماس نیز در گزارشی اعلام کرد بامداد امروز حدود ۹۰ نفر از نیروهای خودی در جریان یک عملیات پاک سازی با ۱۲۰ نفر از افراد ضدانقلاب درگیر شدند. در پی این درگیری شدید، تعدادی از روستاهای شهرستان سلماس از جمله تمرآباد، بهارآباد و گردیان، پاک سازی

* براساس اعلام رحیم صفوی به غلامعلی رشید مقرر شد لشکر نصر با ۹ گردان و لشکر ولی عصر^(عج) با ۶ گردان به منطقه لشکر ۱۴ امام حسین^(ع) در جنوب شیلر و همچنین لشکر فجر با ۴ گردان به منطقه لشکر ۸ نجف در شمال شیلر منتقل شوند. همچنین قرار است لشکر ثارالله نیز به محدوده لشکر ۲۷ محمد رسول الله^(ص) در منطقه عملیاتی والفجر ۵ در دربندیخان اعزام شود. (سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا^(ص) در عملیات والفجر ۴، داود رنجبر، ۱۳۶۲/۵/۲۴ تا ۱۳۶۲/۶/۱۵، ص ۱۳۹).

شد و عناصر ضدانقلاب از ارتفاعات این مناطق متواری شدند. در این عملیات یک سرباز زخمی شد و بقیه نیروهای خودی سالم به پایگاه بازگشتند. براساس این گزارش، کمبود شدید نیروهای خودی مانع از ریشه‌کنی عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق مذکور شده است.^(۵) به گزارش ژاندارمری شمال غرب، امروز در پایان عملیات پاک‌سازی در ناحیه دکل تکاب (آذربایجان غربی) که از دو روز پیش با همکاری نیروهای سپاه و ژاندارمری آغاز شده بود، ۱۳ نفر از افراد ضدانقلاب کشته شدند و چندین قبضه سلاح و مهمات از نوع کلاشینکف و برنو به دست نیروهای سپاه افتاد. در این عملیات ۲ نفر از نیروهای خودی شهید و ۸ نفر دیگر زخمی شدند.^(۶) امروز همچنین تعدادی از عناصر وابسته به احزاب دمکرات و کومه‌له، دستگیر شدند و شماری دیگر نیز خود را تسلیم کردند.

در سنندج، ۹ نفر از اعضای حزب دمکرات و یک نفر از فعالان کومه‌له دستگیر شدند.^(۷) در این شهر همچنین ۲ نفر از اعضای کومه‌له که هرکدام یک قبضه کلت به همراه داشتند، خود را تسلیم کردند.^(۸) به گزارش فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۴ نفر از اعضای فعال حزب دمکرات در بیجار دستگیر شدند و ۳ نفر از اعضای این حزب، ضمن تحویل یک قبضه اسلحه ژ۳، یک قبضه کلاشینکف و یک قبضه کلت خود را تسلیم کردند. در مریوان نیز ۲ نفر از تشکیلات شهری و روستایی کومه‌له دستگیر شدند. همچنین در سنندج ۳ نفر از عناصر ضدانقلاب از جمله ۲ تن از اعضای حزب دمکرات دستگیر شدند و یکی از اعضای کومه‌له خود را تسلیم کرد. در دیواندره نیز ۳ نفر از عناصر حزب دمکرات همراه با ۴ قبضه اسلحه تسلیم نیروهای خودی شدند.^(۹)

۱۳۵

افراد مسلح غیرقانونی در دو نوبت کمین در محور سنندج، تعدادی از نیروهای خودی را شهید یا مجروح کردند.

عصر امروز شماری از نیروهای بسیجی و سرباز پایگاه ماچکه در حوالی سنندج، هنگام بازگشت از شهر با عناصر ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری یک سرباز و ۳ بسیجی شهید و ۳ سرباز و ۴ بسیجی، مجروح شدند.^(۱۰)

امروز بعدازظهر، ماشین نیروهای خودی که حامل غذا بود در محور سنندج - سقز، در کمین عناصر ضدانقلاب افتاد که در نتیجه ۴ تن از سرنشینان آن شهید و ۲ نفر هم زخمی شدند.^(۱۱) گروه‌های ضدانقلاب با حمله به پایگاه‌های نیروهای خودی در مناطق مختلف استان‌های آذربایجان غربی و کردستان، بخش قابل توجهی از توان نیروهای خودی را صرف مقابله با خود می‌کنند. در این چارچوب امشب پایگاه کویر از هنگ ژاندارمری مهاباد،^(۱۲) پایگاه‌های شماره ۱ سروآباد، ماچکه، بلدستی از هنگ ژاندارمری سنندج و تأمین‌های پایگاه گردنه خان از هنگ ژاندارمری سقز، با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند که در نهایت درگیری‌های مذکور بدون تلفات پایان یافت.^(۱۳)

امروز همچنین استانداری کردستان گزارش داد که حدود ۲۰ نفر از هواداران سردار جاف که در منطقه رمادیه واقع در جنوب عراق مستقر بودند، اخیراً با عزیمت از عربت به سلیمانیه و طی دوره آموزشی کوتاه مدت، برای خرابکاری و فعالیت علیه جمهوری اسلامی، از طریق مرز اورامانات وارد کشور شده اند.^(۱۴)

۱۳۶

حملات جنگنده های ارتش عراق به مناطق مسکونی غرب کشور به ویژه مریوان، که تقریباً هر روز تکرار می شود، وضعیت دشواری را برای اهالی این مناطق به وجود آورده است، به گونه ای که بسیاری از مردم مجبور به ترک خانه های خود شده اند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از مریوان گزارش داد که مردم این شهر از بمباران نشدن امروز مریوان استفاده کرده و «به طور گسترده توسط انواع اتومبیل های سواری و کرایه به سمت شهرهای دیگر کردستان در حال مهاجرت هستند». براساس این گزارش، حدود پنجاه درصد از مردم مریوان این شهر را ترک کرده اند، ولی ادارات شهر همچنان به کار خود ادامه می دهند.^(۱۵)

۱۳۷

حضور نیروهای ژاندارمری در جنگ و فعالیت گشت های جندالله، از جمله مسائلی بود که سرهنگ کوچک زاده فرمانده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، امروز در یک مصاحبه مطبوعاتی، در مورد آن توضیح داد.

فرمانده ژاندارمری فعالیت گشت های جندالله را به منظور برقراری هرچه بیشتر امنیت در سراسر کشور و مقابله با سرقت، فساد و قاچاق معرفی کرد و گفت: «جهت برقراری هرچه بیشتر امنیت در سمیناری که با فرماندهان نواحی ژاندارمری داشتیم، امسال را سال امنیت مرزها و مبارزه با قاچاق برای ژاندارمری نام گذاری کردیم. براساس برنامه ریزی های انجام شده اقدام به تشکیل جندالله نمودیم که این گشت حدود دو هفته پیش، آغاز به کار کرد و اکنون این گشت ها در کلیه نواحی ژاندارمری شروع به فعالیت کرد.»

سرهنگ کوچک زاده همچنین در تشریح حضور نیروهای ژاندارمری در جنگ با عراق و مقابله با ضدانقلاب افزود: «ژاندارمری با ۱۴ گردان رزمی به مبارزه بی امان خود با بعثیون و عناصر ضدانقلاب در جبهه های جنوبی و غربی، کردستان و آذربایجان غربی ادامه می دهد. در این رابطه، ژاندارمری با جایگزین کردن نیروهای خود در کردستان و آذربایجان غربی برادران نیروی زمینی و سپاه را از درگیری در این مناطق رهایی بخشید تا از وجود آنان در عملیات

برون‌مرزی استفاده شود و تاکنون با جایگزینی نیروهای ژاندارمری، ۱۴ گردان رزمی نیروی زمینی از کردستان و آذربایجان غربی خارج شده‌اند. ... هم‌اکنون ۷۵ درصد محورها در کردستان و آذربایجان غربی در تسلط نیروهای سلحشور و رزمنده ژاندارمری است.»

وی در ادامه این مصاحبه از تأسیس آموزشگاه خلبانی ژاندارمری هم خبر داد و گفت: «آموزشگاه خلبانی ژاندارمری از بیستم فروردین‌ماه، آغاز به کار کرد و اکنون دوره مقدماتی آن به پایان رسیده و تا چند ماه دیگر دوره فنی نیز به پایان خواهد رسید و خلبان‌هایی که توسط برادران ایرانی آموزش دیده‌اند هواپیماها را هدایت خواهند کرد.»^(۱۶)

۱۳۸

امام خمینی در پاسخ به نامه آیت‌الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان‌عالی کشور، با تأسیس دادگاه و دادسرا در مناطق یازده‌گانه سپاه به‌منظور رسیدگی به مسائل ضدانقلاب و همچنین تخلفات نظامی و انتظامی، موافقت کردند.

متن نامه رئیس دیوان‌عالی کشور و پاسخ امام خمینی به این شرح است:

«باسمه تعالی. محضر مبارک حضرت آیت‌الله العظمی امام خمینی بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران - مدّ ظلّه العالی - بعد التحیه و السلام معروض می‌دارد شورای عالی قضایی در تأسیس محکمه برای رسیدگی به امور پاسداران از حیث تخلفات نظامی و انتظامی و مسائل کیفری ۱ و ۲ و همچنین در مسائل ضدانقلاب پس از شور به این نتیجه رسیده است که در مراکز مناطق یازده‌گانه سپاه، دادگاه‌ها و دادسراهای کیفری ۱ و ۲ تشکیل و یک ابلاغ جداگانه داده شود که اعضای محکمه و دادسراها در بعدازظهرها خارج از وقت اداری به‌عنوان دادگاه و دادسرای انقلاب به مسائل ضدانقلابی و همچنین به تخلفات نظامی و انتظامی رسیدگی کنند و برای قانونی‌بودن این عمل دو لایحه قانونی به مجلس اسلامی فرستاده شده، ولی تا تصویب دو لایحه و ابلاغ آنها ممکن است در امور محاکم سپاه اختلال‌هایی به وجود بیاید. اگر موافقت فرمایید تا پاسخ مجلس شورای اسلامی به استناد موافقت حضرت مستطاب عالی این کار انجام گردد.

ادام الله ظلکم الشریف.

شورای عالی قضایی، عبدالکریم موسوی]

باسمه تعالی

موافقت می‌شود.

^(۱۷) ۱۳۶۲/۶/۹ روح‌الله الموسوی الخمینی»

۱۳۹

وزیر امور خارجه لیبی امروز در تهران با رئیس جمهور، رئیس مجلس، نخست وزیر و وزیر امور خارجه ایران دیدار و گفت و گو کرد.

پیش از ظهر امروز، عبدالعاطی العبیدی در دیدار با آیت الله خامنه ای، ضمن اظهار علاقه کشور متبوعش برای گسترش روابط دوجانبه، پیام شفاهی سرهنگ معمر قذافی رهبر لیبی و همچنین گزارشی از اوضاع منطقه را به اطلاع وی رساند. در ادامه این دیدار رئیس جمهور راجع به آخرین وضعیت جنگ ایران و عراق گفت: «ما به مسئولان لیبیایی اطمینان می دهیم که بحمدالله جنگ با بهترین شکل ... به پیش می رود ... و پیروزی مطمئناً نصیب جمهوری اسلامی ایران خواهد شد. ... هم اکنون هزاران تن از نیروهای عراقی، کُرد و عرب در کنار رزمندگان ما در جبهه های نبرد در حال جنگ با رژیم بعثی عراق هستند و شهید هم می دهند.» وی همچنین درخصوص رویکرد جمهوری اسلامی به اهل سنت و نوع نگاه اهل تسنن به جمهوری اسلامی خاطرنشان کرد: «در بین نیروهایی که به جبهه فرستاده می شود هم سنی وجود دارد و هم شیعه هست. ما مسئله شیعه و سنی را در انقلاب خود حل کرده ایم و مشکلی به اسم شیعه و سنی نداریم و هم اکنون هم صدها میلیون مسلمان اهل تسنن در کشورهای دیگر به نفع نظام جمهوری اسلامی ایران و به نام امام بزرگوار این امت شعار می دهند.»

آیت الله خامنه ای ضمن اشاره به ائتلاف های موجود منطقه ای، درمورد ملاک ارزشمندی این اتحادها گفت: «آن اجتماع و اتفاقی درست است که در خدمت اهداف ترقی خواهانه باشد و ما را به هدف های اسلامی نزدیک کند.» رئیس جمهور در پایان این دیدار با یادآوری ضرورت حمایت از فلسطین و سوریه از طریق احیای جبهه پایداری گفت: «اکنون فلسطینی ها و سوری ها در مقابل دشمن بعثی رژیم صهیونیست اسرائیل تنها هستند و جایز نیست که در این موقعیت آنها را تنها گذاشت و تنها راه آن هم این است که جبهه پایداری را زنده نمود و خون جدیدی در رگ های آن دمید تا بتوانیم در مقابل دشمن صهیونیست مقاومت کنیم.»^(۱۸)

عبدالعاطی العبیدی عصر امروز همچنین در دیدار با هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، علاوه بر ابلاغ پیام شفاهی سرهنگ معمر قذافی، دیدگاه های لیبی در زمینه اوضاع غرب آسیا را بیان و بر ضرورت «اتحاد ملت های آزادی خواه منطقه برای مقابله با دسایس امپریالیسم و صهیونیسم» تأکید کرد. رئیس مجلس نیز پیوند مستحکم دو ملت را عامل زمینه ساز همکاری های همه جانبه دو کشور برشمرد و «ضرورت اتخاذ موضع مشترک در جهت مقابله با توطئه های استکبار جهانی و صهیونیسم» را یادآور شد و گفت: «تا زمانی که زمینه وحدت ما اسلام و حمایت از مستضعفین باشد اتحاد دو ملت مبارز ایران و لیبی ناگسستنی

عبدالعاطی العبدی وزیر امور خارجه لیبی در دیدار با نخست‌وزیر و وزیر امور خارجه ایران

خواهد بود و ما می‌توانیم از چنین اتحادی به‌عنوان یک اسلحه مؤثر و کارساز علیه دشمنانمان استفاده کنیم»^(۱۹)

دبیر کمیته مردمی روابط خارجی لیبی همچنین در دیدار با نخست‌وزیر، اهداف سفرهای اخیر معمر قذافی به کشورهای غرب آسیا و عربی و رویدادهای شمال افریقا را تشریح کرد. وی همچنین از قول رهبر لیبی

درخصوص موضع این کشور در قبال ایران گفت: «هیچ‌گونه تغییری در مواضع لیبی نسبت به انقلاب اسلامی و رهبر آن ایجاد نخواهد شد.» میرحسین موسوی نیز با تبیین سیاست‌های ایران درمورد مسائل شمال افریقا، غرب آسیا و حوزه خلیج فارس، وضعیت اقتصادی - نظامی عراق را وخیم توصیف کرد و بمباران‌های اخیر مناطق مسکونی و مرزهای ایران را نشانه وخامت اوضاع در عراق دانست.

العبدی با ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز دیدار کرد. در این ملاقات ضمن انجام مذاکراتی درباره هماهنگی‌های هرچه بیشتر دو کشور در زمینه مسائل منطقه‌ای، موضوعات دیگری ازجمله وضعیت کنونی فلسطین و لبنان، جنگ ایران و عراق و نیز «مقابله هماهنگ و مشترک کشورهای پیشرو اسلامی بر علیه امپریالیسم و صهیونیسم» مورد بحث و بررسی قرار گرفت.^(۲۰)

۱۴۰

وزیر امور خارجه ایران در بازگشت از سفر دوره‌ای خود به یازده کشور آسیایی - افریقایی و نیز شرکت در اجلاس مسئله فلسطین، اهداف این سفر را تشریح کرد.

علی‌اکبر ولایتی و هیئت همراه، پس از انجام سفری بیست‌روزه به چند کشور آسیایی و افریقایی و همچنین شرکت در نشست بین‌المللی مسئله فلسطین در ژنو، بامداد امروز وارد تهران شدند. وزیر امور خارجه در گفت‌وگو با خبرنگاران راجع به اهداف این سفر گفت: «سفر به کشورهای امارات متحده عربی و ترکیه باتوجه‌به سیاست حسن هم‌جواری و احترام

به حاکمیت متقابل و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر صورت گرفت و هدف از سفر به کشورهای یمن جنوبی و سوریه نیز دیدار از کشورهای جبهه پایداری برای مبارزه علیه اسرائیل بود و در این رابطه سفری نیز به الجزایر صورت خواهد گرفت. همچنین [سفر به] کشورهای سیرالئون و نیجر، که دو کشور اسلامی در غرب آفریقا هستند، با توجه به اولویت روابط با کشورهای اسلامی از اهمیت خاصی برخوردار بود. وی همچنین در مورد گردهمایی بین‌المللی مسئله فلسطین گفت: «اعتقاد ما همواره این بوده است که شرکت در این گونه کنفرانس‌ها لازم بوده، ولی کافی نیست و در حقیقت آنچه با تفنگ غضب شده باید با تفنگ پس گرفته شود. اما از سویی نباید جبهه سیاسی را هم خالی گذاشت.»^(۲۱)

۱۴۱

ماجرای هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه ظهر امروز پس از قرائت بیانیه هواپیماربایان مبنی بر محکومیت سیاست‌های فرانسه در منطقه غرب آسیا با اعطای پناهندگی سیاسی ایران به آنان و در نهایت آزادی گروگان‌ها پایان یافت. در محافل رسانه‌ای نیز تحلیل‌های ضد و نقیضی در مورد ارتباط و چگونگی مواجهه جمهوری اسلامی با این ماجرا منتشر شده است.

هواپیماربایان صبح امروز، خواستار برگزاری یک نشست مطبوعاتی شدند. چند ساعت بعد، با موافقت مقامات جمهوری اسلامی ایران، خبرنگاران داخلی و خارجی و چند تن از مسئولان وزارت امور خارجه در مقابل پلکان هواپیما حاضر شدند. سرانجام هواپیماربایان از هواپیما خارج شدند و سخنگوی آنان با یک بلندگوی دستی بیانیه‌ای را به زبان عربی قرائت کرد؛ در بخش‌هایی از بیانیه مذکور آمده است: «ما به خاطر سیاست غلط فرانسه این کار را انجام داده‌ایم. آیا سازمان ملل اطلاع ندارد که رژیم عراق چه جنایت‌هایی انجام می‌دهد؟ ... آیا سازمان ملل ناله‌های اطفال بی‌سرپرست فلسطینی را نمی‌شنود که چطور توسط اسرائیل غاصب له شده‌اند؟ ... بنا به وعده‌ای که مقامات جمهوری اسلامی ایران جهت قبول پناهندگی سیاسی به ما داده بودند تسلیم مقامات جمهوری اسلامی می‌شویم و کلیه مسافران هواپیمای ایرفرانس را آزاد می‌کنیم.» پس از آن، هواپیماربایان خود را تسلیم و ۱۵ خدمه و سرنشین هواپیمای مذکور را آزاد کردند. مهندس شفتی مدیرعامل هواپیمایی جمهوری اسلامی، خاتمه موفقیت‌آمیز جریان هواپیماربایی را یک پیروزی خواند و ضمن اشاره به وقوع آن در موسم انتقال حجاج ایرانی به مکه گفت: «خوشبختانه مشکلات این چند روز نتوانست در عملیات انتقال حجاج، که دشمنان ما علاقه‌مند بودند در آن خللی ایجاد شود، وقفه‌ای ایجاد کند.»^(۲۲)

براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، به دنبال پایان یافتن ماجرای

هوایماریایی، خبرنگار خبرگزاری فرانسه در تهران در ارتباطی زنده با برنامه اخبار نیمروز کانال دو فرانسه گفت: «به دلیل قاطعیت فوق‌العاده دولت ایران این قضیه با خرسندی به پایان رسید.» مفسر همین شبکه نیز افزود: «علی‌رغم همدردی ایرانیان با هوایماریاییان، ایرانیان در این قضیه صادق بوده‌اند.» ژان پرن کاردار سفارت فرانسه در تهران هم در یک مصاحبه زنده با کانال یک تلویزیون فرانسه گفت: «ما عمیقاً خوشحال هستیم. ... مقامات ایرانی از ابتدا به من گفته بودند که خواهان یافتن یک راه‌حل بدون خونریزی هستند و فکر می‌کنم در این جهت تلاش کرده و موفق شدند.» وی همچنین خواسته‌های هوایماریاییان را "غیر واقع‌بینانه" خواند.^(۲۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی از تهران نیز گزارش داد که امروز رسانه‌های گروهی جهان برخورد "نسبتاً منصفانه‌ای" با این ماجرا داشتند و اخبار آن را بیشتر به نقل از منابع خبری ایران منتشر کردند.^(۲۴)

رادیو بی‌بی‌سی در عین اذعان به موفقیت‌آمیز بودن مذاکرات مسئولان ایرانی با هوایماریاییان، ابهاماتی را درباره این ماجرا مطرح کرد: «در جریان این هوایماریایی نکات مبهمی وجود داشت، به نظر می‌رسید که اهداف سیاسی هوایماریایی بی‌شبهت به هدف‌های سیاسی دولت ایران نیست. اگر هوایماریاییان عضو جنبش اسلامی‌ای هستند که علیه عراق به مبارزه برخاسته است در این صورت می‌باید از هواداران آیت‌الله حکیم رهبر مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق باشند. ... گرچه به نظر می‌رسد که مقامات ایران توانسته‌اند در مذاکرات خود و پایان‌دادن به جریان هوایماریایی موفق از آب درآیند، اما نشان دادند که قاطعانه با دزدی هوایی مقابله می‌کنند.»^(۲۵)

گروه‌ها، افراد و رادیوهای ضدانقلاب نیز با سوءاستفاده از این ماجرا، اتهاماتی را در این زمینه به جمهوری اسلامی وارد ساختند. در این بین، روزنامه لوکوتیدین دویپاری (چاپ پاریس)، به نقل از مسعود رجوی سرکرده سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، نوشت: «این به نفع مقامات رژیم [امام] خمینی است که افکار مردم را از اوضاع فاجعه‌آمیز داخلی منحرف کنند و به فرانسه صدمه بزنند.»^(۲۶)

شاپور بختیار نیز در مصاحبه با رادیو مونت کارلو تلاش کرد تا جمهوری اسلامی را با هوایماریاییان همدست نشان دهد. لوکوتیدین دویپاری با استناد به این مصاحبه نظر وی را در این خصوص چنین درج کرد: «از یک سو از فرانسه خواسته می‌شود که سیاست خود را تغییر دهد، چنین و چنان کند، آیا این لبنانی‌ها هستند که چنین خواسته‌هایی دارند؟ من فکر نمی‌کنم. ... آیا دولت عراق که شریک فرانسه می‌باشد چنین خواسته‌هایی دارد؟ این نیز مشکوک است. از سوی دیگر، مسئله مقصد هوایما مطرح است، برای چه دولت ایران از هوایما نمی‌خواهد که تهران را ترک کند، ... مسئله اساسی همدستی دولت [امام] خمینی است که بسیار واضح می‌باشد.»^(۲۷)

رادیو نجات ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج از کشور) نیز در برنامه شبانگاهی خود در تفسیری نسبتاً مفصل کوشید تا با استناد به منابع غربی، جمهوری اسلامی را طراح این ماجرا معرفی کند. رادیو نجات ایران برای اثبات مدعای خود به نقل قول تأیید نشده‌ای از پلیس اتریش نیز روی آورد: «سخنگوی پلیس اتریش روز گذشته رسماً اعلام کرد که اکنون متوجه هویت تقلبی و گذرنامه‌های جعلی چاپ لیبی مأمورین ایرانی شدند که چگونه با تابعیت تونس‌ی وارد هواپیما شده و به این ماجراجویی اسلامی دست زده‌اند.» رادیو نجات ایران سعی کرد پای لیبی را نیز به این ماجرا باز کند: «ورود ناگهانی وزیر خارجه لیبی به تهران از دید پاره‌ای از ناظران سیاسی نمی‌تواند بدون رابطه با ماجرای ربودن هواپیمای ایرفرانس باشد. ... ناظران سیاسی یادآور می‌شدند که هواپیماربایان خواستار متوقف شدن نقش فرانسه در چاد و لبنان و قطع کمک‌های نظامی دولت پاریس به عراق شده بودند. موضوع قطع حمایت فرانسه از دولت قانونی چاد عملاً پای لیبی را به میان می‌کشد، همان‌گونه که تغییر سیاست فرانسه نسبت به عراق به رژیم جمهوری اسلامی مربوط می‌شود.»^(۲۸)

۱۴۲

اوضاع کنونی جنگ ایران و عراق، وضعیت خط لوله نفتی عراق از مسیر ترکیه و همچنین موضع ترکیه در این باره، از موضوعاتی است که امروز روزنامه امریکایی کریستین ساینس مانیتور و خبرگزاری چین مورد تفسیر و تحلیل قرار دادند.

به گزارش رادیو امریکا، روزنامه کریستین ساینس مانیتور در شماره امروز خود ضمن اذعان به نگرانی ترکیه و موضع بی‌طرفانه آن در قبال جنگ ایران و عراق نوشته است: «[ترکیه] به‌صورتی فعال ولی خالی از جنجال کوشیده است که به پایان جنگ کمک کند.» این روزنامه در ادامه افزوده است: اطمینان‌بخشی‌های ایران در مورد اینکه «در وضع تهاجمی خود از هرگونه اقدامی که احتمالاً منافع ترکیه را به خطر اندازد خودداری خواهد کرد»، مانع از مداخله ترکیه در جنگ شده است، اما «هنوز هم در صورتی که حملات ایرانیان امنیت و منافع اقتصادی ترکیه را به خطر اندازد، احتمال مداخله ترکیه وجود دارد.» کریستین ساینس مانیتور در مورد تأثیر تحولات جبهه‌های جنگ بر موضع بی‌طرفی ترکیه نوشته است: «سیاست بی‌طرفی ترکیه اخیراً زمانی که نیروهای ایرانی جبهه تازه‌ای در شمال عراق گشودند تحت فشار قرار گرفت. پیشرفت ایرانیان و اشغال حاج‌عمران با دو تحول دیگر همراه شد: یکی تهدیدی بود از سوی حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی مبنی بر بمباران احتمالی خط نفت عراق و ترکیه و دیگری حمایت فعالانه تهران از شورشیان کُرد تحت رهبری مسعود بارزانی و تشویق آنان به جنگ علیه عراق در برابر شناسایی حقوق ملی آنان.» به نوشته این روزنامه امریکایی، «مدت کوتاهی پس از آغاز حمله ایران، ترکیه اخطار شدیدالحنی به تهران فرستاد و وزیر خارجه ترکیه گفت: هیچ‌یک از طرفین نباید به اقدامی که با منافع ملی ترکیه منافات

داشته باشد دست زنند و اظهار امیدواری کرد که موضع ترکیه را ایران خوب درک کرده باشد.^(۲۹) این مقاله در ادامه با اشاره به سفر ناگهانی طارق عزیز به آنکارا و شایعه درخواست وی از ترکیه برای جانب‌داری از عراق و نیز بازدید وزیر امور خارجه ترکیه از مرز عراق و ایران یادآور شد که چندی پیش یک مأمور ارشد ایرانی با سفر به آنکارا پیام وزیر امور خارجه ایران را به مقامات ترکیه تسلیم کرد؛ این پیام «حاوی تعهداتی بود که ایران از هرگونه عملی که به منافع ترکیه لطمه زند خودداری خواهد کرد.» براساس تحلیل کریستین ساینس مانی‌تور، پیام مذکور نشان می‌دهد که «ایران از بمباران یا انهدام لوله نفت کرکوک - اسکندرون خودداری خواهد کرد و درحقیقت از ادامه تهاجم به‌سوی مناطق حساس شمال عراق چشم خواهد پوشید، به نظر می‌رسد ایران تاکنون به تعهد خود وفادار بوده است.» این روزنامه در پایان راجع به وضعیت کنونی حفاظت از این خط لوله و احتمال حمله ایران به آن نوشته است: «ترکیه اقدامات امنیتی دقیقی را برای حفاظت خط لوله در داخل خاک خود به‌مورد اجرا گذارده است، ولی نیروی ویژه‌ای نیز ممکن است در عراق به امر نگهبانی از لوله‌های نفت گمارده شود و درصورتی‌که حمله‌ای از جانب ایران قریب‌الوقوع شود، دولت عراق که خود توانایی حراست از لوله‌های نفت خویش را ندارد آماده خواهد بود از ترکیه تقاضای کمک کند.»^(۳۰)

درعین حال، خبرگزاری چین نو نیز امروز با اشاره به ادعاهای ایران و عراق درمورد پیروزی اعلام کرد: «هیچ‌گونه علائمی وجود ندارد که جنگ ایران و عراق به‌زودی به پایان برسد.» این گزارش ضمن اشاره به فشارهای اقتصادی ایران به عراق، درخصوص وضعیت صدور نفت طرفین یادآور شد: «درحالی‌که صدور نفت ایران نسبت به زمان قبل از جنگ، افزایش یافته صادرات نفت عراق اکنون به پایین‌ترین سطح خود رسیده است.» خبرگزاری چین نو در ادامه تفسیر خود اضافه کرد: «ایران در حمله به حاج‌عمران دست به اقدام عجولانه‌ای زده است؛ زیرا این عمل باعث نگرانی ترکیه از قطع لوله نفتی عراق به ترکیه شد. همچنین این عمل باعث شد که عراق به حملات خود به تأسیسات نفتی ایران بیفزاید.» بنا به تفسیر این خبرگزاری، «ایران قصد دارد به‌وسیله عراقی‌های مخالف رژیم صدام در منطقه حاج‌عمران پایگاهی برای آسیب‌رساندن به لوله نفت ایجاد کند تا درصورت لزوم بتواند خود را از مسئولیت قطع لوله مبری جلوه دهد.» خبرگزاری مذکور با بیان اینکه طرفین جنگ از نفت به‌عنوان یک حربه جنگی استفاده می‌کنند، افزود: «عراق با هشدار دادن به کشتی‌های نفتکش خارجی به مقصد ایران می‌خواهد در صدور نفت ایران اختلال کند. ایران نیز در مقابل گفته است اگر صدور نفت ایران قطع شود تنگه هرمز را بر روی رفت‌وآمد کلیه کشتی‌ها مسدود خواهد ساخت.» در پایان این تفسیر آمده است: «پول نفت که باید برای عمران کشور خرج شود به مصرف جنگ می‌رسد و مردم همچنان از جنگ صدمه می‌بینند.»^(۳۰)

۱۴۳

کشور برزیل که در جنگ ایران و عراق اعلام بی طرفی کرده است، هم‌زمان با حفظ مناسبات تجاری خود با عراق درصدد گسترش روابط بازرگانی با ایران است.

به گزارش خبرگزاری کویت از برزیل، وزارت امور خارجه این کشور از تأیید گزارش‌های مربوط به سفر سارایوا گوئریرو رایزن این وزارتخانه به عراق در ماه سپتامبر خودداری کرد. گزارش‌های مذکور هدف از این سفر را «حصول اطمینان از ادامه دریافت نفت از عراق تحت شرایطی که به سود برزیل است»، می‌دانند؛ علاوه بر این، گفته می‌شود که رایزن وزارت امور خارجه برزیل قصد دارد عراقی‌ها را مطمئن سازد که «علی‌رغم معاملات تجاری اخیر با ایران، برزیل هنوز عراق را به‌عنوان یک طرف معامله اصلی در خاورمیانه به حساب می‌آورد.» براساس گزارش خبرگزاری کویت، اکنون عراق با صدور ۲۰۰ هزار بشکه نفت در روز، پس از عربستان بزرگ‌ترین صادرکننده نفت به برزیل محسوب می‌شود و با آنکه برزیل در منازعه بین ایران و عراق اعلام بی طرفی کرده است، ولی «ادامه فروش سلاح به عراق درحالی‌که بازرگانی با ایران عملاً متوقف شد خلاف این موضع را نشان داده است.»^(۳۱)

۱۴۴

در سالروز ناپدیدشدن امام موسی صدر، بخش‌هایی از جنوب لبنان در اعتصاب به سر برد. در همین حال و به دنبال شدت گرفتن درگیری‌ها، رئیس‌جمهور این کشور خواستار آغاز مذاکرات آشتی ملی شد. امروز به مناسبت پنجمین سالگرد ناپدیدشدن امام موسی صدر رهبر شیعیان لبنان، بسیاری از شهرها و روستاهای جنوب این کشور از جمله شهرهای صیدا و نبطیه و همچنین ساکنان دره بقاع در اعتصاب به سر بردند و در روستاهای دره بقاع، مغازه‌ها و بانک‌ها به‌عنوان اعتراض تعطیل شد. همچنین از صبح امروز، ارتش لبنان ضمن اجرای مقررات منع آمدوشد در بیروت و حومه، به نیروهای خود دستور داد که کلیه عناصر مسلح را در این شهر هدف قرار دهند.^(۳۲) در پی شدت یافتن درگیری‌های داخلی در لبنان، رئیس‌جمهور این کشور در نشست فوق‌العاده کابینه، برای اولین بار خواستار انجام گفت‌وگوهای فوری بین سران نیروهای سیاسی لبنان شد.^(۳۳) به گزارش آسوشیتدپرس، امین جمیل از یازده رهبر سیاسی و حزبی خواست که در چارچوب حفظ تمامیت ارضی و حاکمیت ملی لبنان، مذاکراتی را برای آشتی ملی آغاز کنند. باین حال، ولید جنبلاط به نقل از نبیه بری، اعلام کرد که وی باتوجه به استفاده دولت امین جمیل از ارتش لبنان برای کشتار مردم بیروت این درخواست رئیس‌جمهور لبنان را رد کرده است. از سوی دیگر، جورج شولتز وزیر امور خارجه آمریکا با حمایت از تلاش‌های امین جمیل، از همه کشورهای ذی‌نفع به‌ویژه سوریه، خواست به روند آشتی ملی در لبنان کمک کنند. این در حالی است که شوروی با محکوم ساختن مداخله آمریکا در لبنان، خواستار خروج نیروهای امریکایی از بیروت شد.

امروز همچنین رابرت مک فارلین نماینده ویژه ریگان در منطقه، با حضور در کاخ ریاست جمهوری لبنان، با رئیس جمهور و شفیق الوزان نخست‌وزیر این کشور، دیدار و گفت‌وگو کرد. روزنامه *النهار* نیز در شماره امروز خود از برقراری یک تماس بین سوریه و لبنان در ژنو برای حل بحران کنونی خبر داد. همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه، نبیه بری از پادشاهان و رؤسای کشورهای عربی و اسلامی درخواست کرد که برای خاتمه‌دادن به قتل‌عام مسلمانان در بیروت، مداخله کنند. وی همچنین در تماس با شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، ضمن تشریح اوضاع بیروت، از وی خواست تا «برای جلوگیری از کشتارهای جمعی مشابه آنچه در صبرا و شتیلا اتفاق افتاد اقدام کند.»^(۳۴)

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۲/۶/۹

۸. همان.
۹. سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۲/۶/۱۵، صص ۳ - ۱.
۱۰. سند شماره ۳۴۶۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن ۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۱.
۱۱. سند شماره ۳۵۴۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۱۲. سند شماره ۳۵۸۱۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی به رکن ۳ مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۱.
۱۳. سند شماره ۳۴۶۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱ و ۲.
۱۴. سند شماره ۳۴۶۲۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش استانداری کردستان به معاونت سیاسی اجتماعی وزارت کشور، ۱۳۶۲/۶/۹.
۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، *نشریه گزارش‌های ویژه*، شماره ۱۶۵، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۱۳، سنج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۹.
۱۶. روزنامه *کیهان*، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۳.
۱۷. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، *صحیفه امام* (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، ص ۸۵.
۱. سند شماره ۱۲۷۲۶/پن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت نیروها، عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم‌الانبیا، ۱۳۶۲/۶/۹، نوار شماره ۱۲۷۲۶)، صص ۱۲ - ۱.
۲. همان، صص ۱۴ و ۱۷؛ و - سند شماره ۱۲۷۲۷/پن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ادغام نیروهای سپاه و ارتش عملیات والفجر ۴، (قرارگاه خاتم‌الانبیا، ۱۳۶۲/۶/۹، نوار شماره ۱۲۷۲۷)، ص ۱؛ و - سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم‌الانبیا در عملیات والفجر ۴، داوود رنجبر، ۱۳۶۲/۵/۲۴ تا ۱۳۶۲/۶/۱۵، ص ۱۳۷.
۳. سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۲۸.
۴. سند شماره ۳۵۸۰۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرماندهی سپاه سردشت به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۳۶۲/۶/۹.
۵. سند شماره ۳۱۷۹۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش طرح و برنامه سپاه سلماص به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۳۶۲/۶/۹.
۶. سند شماره ۳۵۴۴۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن ۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی به رکن ۳ مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۲.
۷. سند شماره ۳۵۴۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان به اطلاعات قرارگاه حمزه، ۱۳۶۲/۶/۱۵.

۱۸. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۳.
۱۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۳.
۲۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۱۶.
۲۱. همان.
۲۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۲.
۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۳۶۲/۶/۱۰، صص ۲۱ و ۲۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۹.
۲۴. همان، ص ۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۹.
۲۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۲/۶/۱۰، صص ۹ و ۱۰، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۲/۶/۹.
۲۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۲/۶/۱۲، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۱۳۶۲/۶/۱۱، ساعت ۲۱.
۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۳۶۲/۶/۱۰، صص ۱۷ و ۱۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۹.
۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۷، ۱۳۶۲/۶/۱۲، صص ۲۶ و ۲۴، رادیو نجات ایران، ۱۳۶۲/۶/۹، ساعت ۲۲:۳۰.
۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۳۶۲/۶/۱۰، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو صدای امریکا (فارسی)، ۱۳۶۲/۶/۹، ساعت ۲۱:۳۰.
۳۰. همان، ص ۲، پکن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۹.
۳۱. همان، ص ۲۳، ساپولو - خبرگزاری کویت، ۱۳۶۲/۶/۹.
۳۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۲۴.
۳۳. همان.
۳۴. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۲/۶/۱۰، ص ۱۶.